

Шляхи успішності педагогічного спілкування

О.В.КІР'ЯНОВА

Харківська національна академія міського господарства

Спілкування викладача і студента у навчально-виховному процесі – це надзвичайно складний процес. Зміни, що відбуваються в країні певним чином вплинули і на характер відносин учасників педагогічного процесу у вищій школі. Спілкування викладача і студента являє собою низку взаємопов'язаних і взаємозумовлених контактів, що здійснюються в різних формах і за різних обставин. Навчально-виховний процес – це одна із головних арен, де найповніше виявляються відносини, стиль спілкування викладача й студента.

Аналіз наукової літератури та практики роботи викладачів ВНЗ свідчить про об'єктивну потребу ретельно продуманої організації спілкування, урізноманітнення його форм та визначення стилю спілкування.

У психолого-педагогічній науці визначена низка класифікації стилів спілкування (А.В.Добрович, В.А.Кан-Калик, І.Ю.Кулагін, А.С.Ма-каренко та ін.). Аналіз даної класифікації дозволяє стверджувати правомірність їх існування, але слід зазначити, що у практиці роботи як середньої, так і вищої школи частіше застосовують авторитарний, демократичний та ліберальний стиль спілкування.

За останні роки у психолого-педагогічній літературі з'явився і такий своєрідний стиль спілкування, зумовлений новітніми технологічними і науковими досягненнями, як: опосередкований (під час роботи з комп'ютером, під час анкетування); інтуїтивний (заснований на знаннях азів біоенергетики); піднесений (важливий для розвитку особистості); індивідуальний (власний стиль спілкування). При цьому зазначають, що один і той же стиль спілкування у кожного педагога дає різні результати. В.С.Кукушин наголошує, що у кожного педагога повинен бути особистий індивідуальний стиль спілкування, ознаками якого є:

- вивчення особистісних особливостей;
- виявлення недоліків у особистісному спілкуванні, робота над переборенням негативних відтінків у стилі спілкування;
- оволодіння елементами педагогічного спілкування на основі індивідуальних особливостей;
- оволодіння технологією педагогічного спілкування відповідно до усталених стилів спілкування;
- реальна педагогічна діяльність, спілкування з дітьми – закріплення індивідуального стилю спілкування.

Провідні науковці наголошують, що формуючи індивідуальний стиль спілкування, педагог повинен передусім виявити особливості власного психофізичного апарату як компонента творчої індивідуальності, через який здійснюється передача його особистості, знань і переконань студентам. При цьому слід звернути увагу на відповідність або невідповідність власних комунікативних якостей індивідуально-типологічним особливостям дітей. Процес педагогічного спілкування повинен забезпечуватися особистістю, її моральними установками, бажанням і прагненням працювати з молоддю.

Педагогічний феномен спілкування полягає передусім у професійно-етичному компоненті. Він зумовлений тим, що кожний елемент спілкування повинен бути збагачений моральним досвідом вихователя.

Для здійснення повноцінного спілкування педагогу необхідно мати такі якості, як товариськість, що виражається у ступені прагнення особистості до спілкування; контактність – уміння педагога вступити в контакт зі студентами, колегами; ініціативність – активність педагога у взаємодії, готовність прийняти на себе відповідальність за встановлення контакту та весь процес взаємодії в цілому.

Отже, будь-який стиль, що обраний для спілкування у навчально-виховному процесі, – це постійна взаємодія викладача і студента. І педагог, на наш погляд, може і повинен професійно її регулювати і спрямовувати, оскільки це надзвичайно важливо для здійснення повноцінного спілкування у студентській аудиторії.

